

Nr 422.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att under viss förutsättning för kronans räkning inköpa fastigheten nr 2 i kvarteret Neptunus mindre i Stockholm; given Stockholms slott den 3 maj 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att, under förutsättning att fastigheten nr 2 i kvarteret Neptunus mindre med adressnummer 4 vid Storkyrkobrinken här i staden kan för Kungl. Maj:ts och kronans räkning förvärvas, inköpa nämnda fastighet för en köpeskillning av högst 300,000 kronor ävensom att för gäldande av köpeskillingen samt för täckande av kostnader till belopp av högst 25,000 kronor för nödiga reparationer å fastigheten taga i anspråk den under statskontorets förvaltning stående fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kunglig nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 maj
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde:

Sedan hösten 1913 förfogar finansdepartementet, som bekant, över fastigheten med adressnummer 2 vid Storkyrkobrinken, det s. k. Oxenstiernska palatset, såsom ämbetslokal. Redan före den omreglering av statsdepartementen, som med början av innevarande år trätt i kraft och vilken tillfört finansdepartementet icke oväsentligt ökade ordinarie arbetskrafter, hade utrymmet inom nämnda byggnad blivit för trångt, och med nyssberörda omreglering blev behovet av utvidgning alldeles oavvisligt. Den enda utväg, som i sådant hänseende hittills stått öppen, har begagnats, i det att för departementets räkning, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 mars 1917, för en tid av fem år, räknat från och med den 1 oktober 1917, förhyrts i den intill Oxenstiernska palatset belägna fastigheten nr 2 i kvarteret Neptunus mindre med adressnummer 4 vid Storkyrkobrinken våningen 2 trappor upp, bestående av 7 rum och

kök. Den härför avtalade hyran utgör 3,500 kronor och utbetalas från sjunde huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Redan vid förhyrningen av nämnda lägenhet förutsågs, att det nya utrymme, som därigenom komme att vinnas, icke skulle motsvara behovet. Denna förmodan har också av sedermera vunnen erfarenhet bekräftats. Alltsedan början av detta år hava därför underhandlingar pågått med ägarna av omförmälda fastighet nr 4 vid Storkyrkobrinken, i syfte att antingen genom köp av fastigheten eller förhyrning av ytterligare någon lägenhet inom densamma finansdepartementets utvidgningsbehov måtte varda tillgodosett. Det har därvid visat sig, att någon möjlighet att få hyra lokaler i huset utöver den nu disponerade våningen icke föreligger, och underhandlingarna om inköp av fastigheten hava först i dessa dagar lett till sådant preliminärt resultat, som kan läggas till grund för en framställning till riksdagen. Då nu behovet för finansdepartementet av ökat utrymme är synnerligen trängande, nödgas jag, trots betänkligheter med hänsyn till den sena tidpunkten under riksdagen, hemställa, att proposition i ämnet måtte få framläggas. Jag tillåter mig redan nu meddela, att mitt förslag i detta ämne icke kommer att beröra vare sig tilläggsstaten för innevarande år eller riksstaten för år 1919. Jag ämnar nämligen göra framställning, i syfte att de erforderliga medlen måtte få utgå av den under statskontorets förvaltning stående fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden.

Efter dessa förberedande anmärkningar övergår jag nu till en närmare redogörelse för och motivering av det förslag, jag har att framställa, därvid jag först torde få redogöra för dispositionen av departementets nuvarande lokaler.

Oxenstiernska palatset innehåller fem våningar och vind. I bottenvåningen ligger på ena sidan av förstugan ett stort rum, vilket användes såsom registratorskontor med platser för, utom registratorn, dennes kvinnliga biträde samt en maskinskriverska. Dessutom är där berett nödortfigt utrymme för besökande, som önska göra avskrifter eller taga del av handlingar. Registratorskontoret utgör därjämte förvaringsrum för en del av departementets arkiv. En på andra sidan om bottenvåningens förstuga inrymd lägenhet, bestående av ett rum och kök, är upplåten åt den av departementets vaktmästare, som därjämte tjänstgör såsom portvakt i huset.

Entresolvåningen i trappa upp innehåller ett stort rum för departementets bibliotek och en del av dess arkiv, ett mycket litet frukostrum för de kvinnliga biträdena samt vaktrum och toalett. I våningen

2 trappor upp äro förlagda statsrådets väntrum och arbetsrum, intill det senare expeditionschefens rum och vidare ett rum för expeditionschefens kanslisekreterare och ett för det kvinnliga biträde av andra graden, som från expeditionschefen mottager granskade koncept och sedermera svarar för utskrivningen av utgående expeditioner och vilken i övrigt har hand om, bland annat, uppsättande av föredragningslistor till konselj samt expedition av utgående skrivelser och remisser.

Från sistnämnda våning har förbindelse anordnats med den lägenhet i huset nr 4 Storkyrkobrinken, som enligt vad jag förut omnämnt förhyres för departementets räkning. I den förhyrda våningen är bostadslägenhet upplåten åt departementets förste vaktmästare. De övriga rummen disponeras av tredje byrån, där byggnadsärenden och kommunala finansärenden handläggas, regeringsrättsbyrån samt kvinnliga biträden.

I våningen 3 trappor upp, vilken i likhet med våningen 1 trappa upp är entresolerad, är ett rum upplåtet åt byråchefen för lagärenden, tre åt första byrån (tull- och pensionsärenden m. m.) och ett inrett till toalett. Våningen 4 trappor upp är fördelad mellan statssekreteraren och hans kanslisekreterare, med vardera ett rum, samt andra byrån (ärenden angående handel, industri och sjöfart m. m.), som förfogar över tre rum. Vinden är inredd för förvaring av en del av departementets bibliotek, varjämte den innehåller ett rum, vilket är upplåtet åt två kvinnliga biträden.

Det är i främsta rummet för regeringsrättsbyrån som behovet av vidgat utrymme gör sig gällande. Personalen å denna byrå består av ett kansliråd såsom föredragande i regeringsrätten och en förste kanslisekreterare, vars huvudsakliga åliggande ävenledes är föredragning i regeringsrätten. Därjämte är å byrån anställt ett kvinnligt biträde av andra graden med uppgift att uppsätta koncept till regeringsrättens utslag, föra diarier, förrätta nämnda byrå tillhörande expeditionsgöromål m. m. Protokollsföringen i regeringsrätten och vad därmed sammanhänger ombesörjes för närvarande av en amanuens, som är tillika anställd å annan byrå, men man torde få räkna med nödvändigheten att inom kort för sistnämnda göromål taga en tjänsteman helt i anspråk. Åt regeringsrättsbyrån har med nuvarande tillgång på utrymme icke kunnat upplåtas till odelat bruk mera än ett rum, vilket användes av kanslirådet. Förste kanslisekreteraren däremot har sin plats i det rum, som tillika upptages av tredje byråns andre kanslisekreterare, amanuens och kvinnliga biträde. Denna anordning är givetvis ytterst otillfredsställande.

Med hänsyn till det krävande arbete, förste kanslisekreteraren å regeringsrättsbyrån har att utföra, synes det nödvändigt att åt honom anvisas ett rum till odelat förfogande. Likaså torde det vara nödvändigt att bereda en mera ostörd plats åt regeringsrättsbyråns kvinnliga biträde, som är placerad i ett rum, där under större delen av dagen två skrivmaskiner äro i verksamhet och där dessutom ytterligare ett kvinnligt biträde har sin plats. Även den tjänsteman, som, enligt vad jag nyss anført, ytterligare bör anställas å regeringsrättsbyrån, måste givetvis beredas tillfälle att utföra sitt arbete inom denna byrås lokaler.

Den förste kanslisekreterare, som tjänstgör hos statssekreteraren, har till sitt biträde en av departementets tjänstemän, vilken därtill särskilt förordnas. För närvarande innehas sistnämnda förordnande, vilket innefattar uppdrag att vara behjälplig med uppsättande av propositioner, biträda vid den expedition, som föranledes av riksdagens skrivelser m. m., av en t. f. andre kanslisekreterare. Denne har icke kunnat erhålla plats inom departementet, utan måste utföra arbetet i sin bostad. På grund av den kvalificerade arten av det arbete, som åligger nu ifrågavarande biträde, och icke minst med hänsyn till de krav på skyndsamt, som ställas på honom, är det synnerligen önskvärt, att han erhåller ett odelat rum till sin disposition. Jag har förut nämnt, att ett på vinden befintligt rum är upplåtet åt två kvinnliga biträden. Denna användning av det fem trappor upp belägna rummet är ur flere synpunkter mindre lämplig, särskilt med hänsyn därtill att ifrågavarande biträdens arbete till en väsentlig del består i motläsning och andra tillfälliga uppdrag, vartill de kallas från de olika byråerna. Såsom plats för den tjänsteman, som biträder kanslisekreteraren hos statssekreteraren, skulle däremot detta rum synnerligen väl lämpa sig. De bägge sistnämnda hava ju, såsom förut omtalats, sina rum i våningen fyra trappor upp; och med andra av departementets tjänstemän har ifrågavarande biträdande tjänsteman mindre ofta anledning att sätta sig i förbindelse. Om vindsrummet får nu ifrågasätta ändrade användning, måste åt de bägge kvinnliga biträdena beredas annan plats, helst i någon av våningarna en och två trappor upp.

I en den 15 mars 1918 dagtecknad proposition (nr 159) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å tilläggsstaten för år 1918 och å extra stat för år 1919 anvisa vissa belopp för beredande av fyllnalsarvode åt en särskild föredragande i finansdepartementet av ärenden rörande elektriska anläggningar, eldfarliga oljor och explosiva varor. Detta förslag har den 24 nästlidna april bifallits av bägge kamrarna. De så-

lundade beviljade anslagen sammanhänga därmed, att nyssnämnda ärenden äro avsedda att ungefärligen vid mitten av detta år överflyttas från civildepartementet, där de nu handläggas, till finansdepartementet. På sätt närmare framgår av den till stöd för nämnda proposition anförda motiveringen kommer föredragningen av omförmälda ärenden att fortfarande besörjas av den kanslisekreterare i civildepartementet, vilken hittills haft detta åliggande. Sistnämnde tjänsteman kommer emellertid givetvis att få sin verksamhet förlagd till finansdepartementet, inom vars lokaler plats sålunda måste beredas åt honom. Den av mig lämnade redogörelsen för användningen av det inom Oxenstiernska palatset tillgängliga utrymmet torde giva klart vid handen, att därinom sådan plats icke kan anvisas. Här framträder följaktligen ännu ett bestämt krav på utvidgning. Givetvis bör åt nu ifrågavarande tjänsteman, som har att självständigt bereda och föredraga en stor grupp delvis ganska invecklade ärenden, ett odelat rum upplåtas.

Det förekommer alltemellanåt, att av olika anledningar personer som icke tillhöra finansdepartementets tjänstemannakår, tillkallas för att under längre eller kortare tider biträda vid sådant på departementet ankommande arbete, vars natur gör det stundom nödvändigt, stundom önskvärt, att den tillkallades verksamhet förläggas till departementets lokaler. Jag skall här inskränka mig till omnämmandet av endast ett sådant, regelbundet återkommande fall. För statsverkspropositionens utarbetande anlitas under december och en del av januari vid varje årsskifte en tjänsteman från statskontoret, vilkens uppgift är att biträda statssekreteraren med det budgettekniska arbetet vid statsverkspropositionens uppgörande. Hittills har i allmänhet åt denne tjänsteman och de två biträden, som han medför från statskontoret, plats beretts i biblioteket, vilket givetvis varit ytterst otillfredsställande, särskilt med hänsyn till att det viktiga arbetet där icke kunnat ostört försiggå.

På sätt jag förut omnämnet är i våningen två trappor upp ett rum upplåtet åt det kvinnliga biträde av andra graden, som bland annat har till uppgift att leda arbetet med utskrivning och expedition av utgående skrivelser. Sistnämnda rum är genomgångsrum till den förhyrda våningen i det bredvidliggande huset och på grund härav synnerligen olämpligt för sin nuvarande användning. Däremot skulle det med fördel kunna användas till vaktrum; behovet av tillgång till vaktmästare, som har sin plats i våningen 2 trappor upp, har gjort sig kännbart gällande för såväl statsrådet som expeditionschefen.

Då behovet av kvinnliga biträden alltjämt ökas, bör för dem ytterligare utrymme beredas. Det till frukostrum för dessa biträden använda rummet, som redan nu är alltför litet, bör ersättas med ett större.

De utrymmen i registratorskontoret och biblioteket, som kunnat tagas i anspråk för departementets arkiv, äro alldeles otillräckliga. De medgiva icke ens förvaring av handlingar för fem år tillbaka, vilket torde vara det minsta man bör fordra. En utvidgning även i detta hänseende är sålunda av verkligt behov påkallad.

I enlighet med vad jag nu anfört kunna finansdepartementets utvidgningsbehov, sådana de för närvarande göra sig omedelbart gällande, sammanfattas sålunda. Regeringsrättsbyrån har behov av ytterligare två rum, för den nye föredraganden av ärenden angående elektriska anläggningar m. m. erfordras ett rum, för de kvinnliga biträden, som för närvarande disponera vindrummet, behöves likaledes ett rum och till frukostlokal ävenledes ett; dessutom kräves utrymme dels för departementets ovan omtalade, ofta återkommande tillfälliga behov, dels för att bereda bättre plats åt det kvinnliga biträde av andra graden, som tjänstgör på expeditionschefens byrå, dels för nya kvinnliga biträden, dels ock för departementets arkiv. Jag vill här anmärka, att det utrymme, som skulle kunna vinnas genom att taga i anspråk den, på sätt jag förut omtalat, åt departementets förste vaktmästare upplåtna lägenheten, icke ens tillnärmelsevis skulle fylla oförmälda behov. Även om hela arealen av denna lägenhet kunde tillgodogöras, vore den otillräcklig. Nu kommer därtill, att av lägenhetens tre rum två, som äro synnerligen små och hava sina fönster åt en ytterst trång gård, äro så mörka, att de måste betecknas såsom mycket olämpliga om icke oanvändbara till arbetsrum.

Jag övergår nu till att yttra mig i frågan om inköp av ifrågasvarande fastighet nr 2 i kvarteret Neptunus mindre.

Fastigheten, som äges av körsnären Albert L. Bergström, Axel Bergströms stärbhus samt ytterligare en person, består av fem våningar, av vilka bottenvåningen är inredd till butiker, en på vardera sidan om förstugan. Våningarna 1, 2 och 3 trappor upp bestå — på sätt jag beträffande den för departementet redan nu hyrda våningen förut omtalat — av sju rum och kök. Vindsvåningen innehåller sex rum och kök.

De finansdepartementets utvidgningsbehov, för vilka jag redogjort, böra kunna tillgodoses med anlåtande av ytterligare en av de större våningarna i huset. Från departementets sida ifrågasatt förhyrning av någon av våningarna en och tre trappor upp hava, såsom redan förut är antytt, husets ägare icke funnit sig kunna medgiva. Såsom den enda utvägen har sålunda återstått att för statsverkets räkning inköpa huset.

Förhandlingarna härom hava från kronans sida till en början förts av chefen för byggnadsstyrelsen, generaldirektören C. Möller, vilken därvid, givetvis under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, avgivit anbud om inköp av fastigheten för 250,000 kronor. Detta anbud blev av husets ägare samstämmigt avvisat. Då en av delägarna därjämte förklarade sig överhuvud icke vilja gå in på någon försäljning av fastigheten, lät generaldirektören Möller med förhandlingarnas fortsättande anstå. Sedan desamma numera från departementets sida direkt återupptagits, hava Albert L. Bergström och såsom ombud för Axel Bergströms stärbhus E. Åhgren i en till Kungl. Maj:t ställd, denna dag till finansdepartementet ingiven skrift för sin del erbjudit sig att till kronan försälja ifrågavarande fastighet för en köpeskillning av 300,000 kronor för hela fastigheten räknat. Detta försäljningsanbud är avgivet under förutsättning, dels att detsamma antages före den 1 juni 1918, dels att aktiebolaget P. N. Bergström tillförsäkras för tiden intill den 1 oktober 1921 nyttjanderätt till de lokaler inom fastigheten, som bolaget för närvarande disponerar, för en årlig hyra av 8,500 kronor. De lokaler, vilka sålunda under tre år skulle undandragas kronans dispositionsrätt, utgöras av den ena av butikslägenheterna på nedre botten samt våningarna tre och fyra trappor upp. Alla försök till överenskommelse om en lägre köpeskillning hava visat sig fruktlösa.

Den återstående delägarens samtycke till försäljningen har hittills icke kunnat utverkas. Det finnes emellertid så pass bestämd utsikt att kunna utverka sådant samtycke, att jag ansett mig böra nu framlägga ärendet.

Givetvis hade det varit önskvärt, att byggnadsstyrelsens utlåtande kunnat inhämtas angående den köpeskillning, varå anbudet lyder. Detta har tiden, på sätt min redogörelse för förhandlingarnas gång torde utvisa, icke medgivit. Vid bedömandet av köpesumman har jag emellertid haft att utgå från dels en av generaldirektören Möller gjord beräkning, att fastigheten är i omedelbart behov av reparationer för en kostnad av omkring 25,000 kronor, dels följande, i byggnadsstyrelsen verkställda uppskattning av hyresvärdena å fastighetens samtliga lägenheter:

Hysesberäkning.

2 butiker	kronor	5,000
våningen en trappa upp.....	»	3,500
» två trappor upp.....	»	3,500
» tre trappor upp.....	»	3,500
vindsvåningen	»	2,500
		Summa kronor 18,000.

Den sålunda beräknade hyresinkomsten motsvarar en avkastning av ungefär 5.54 procent å det kapital av 325,000 kronor, som skulle utgöra fastighetens värde efter företagen reparation.

Det försäljningspris, som anbudet innefattar, är, på sätt framgår av den anförda beräkningen, ganska högt. Då emellertid fastigheten erbjuder den enda möjlighet, som åtminstone för närvarande står öppen för utvidgning av finansdepartementets lokaler, och då sådan utvidgning, på sätt jag sökt visa, är av ytterst trängande behov omedelbart påkallad, tvekar jag icke att uttala, att fastighetens värde i statens hand bör kunna anses motsvara det ifrågavarande inköpspriset. De delar av fastigheten, som omedelbart skulle kunna tagas i anspråk för finansdepartementets räkning, motsvara, på sätt jag förut framhållit, de utvidgningsbehov, som för närvarande göra sig gällande. Då efter tre års förlopp de återstående bostadslägenheterna i fastigheten bliva lediga, skall säkerligen vad som därav då ej erfordras för departementets utrymmesbehov finna annan användning för kronans räkning.

Den under statskontorets förvaltning stående fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden utvisade vid 1917 års slut, enligt vad jag från statskontoret inhämtat, en behållning av 720,207 kronor 55 öre. Jag anser lämpligt, att medel ur nämnda fond tagas i anspråk för gäldande av såväl köpeskillingen för ifrågavarande fastighet som kostnaden för densammans iståndsättande.

Då en av delägarna ännu icke samtyckt till försäljningen, torde framställningen till riksdagen i detta ämne böra avse ett villkorligt bemyndigande för Kungl. Maj:t att för ifrågavarande ändamål av förenämnda fond använda ett belopp av 325,000 kronor.

I anslutning till vad jag sålunda anför, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att, under förutsättning att fastigheten nr 2 i kvarteret Neptunus mindre med adressnummer 4 vid Storkyrkobrinken här i staden kan för Kungl.

Maj:ts och kronans räkning förvärvas, inköpa nämnda fastighet för en köpeskillning av högst 300,000 kronor ävensom att för gäldande av köpeskillingen samt för täckande av kostnader till belopp av högst 25,000 kronor för nödiga reparationer å fastigheten taga i anspråk den under statskontorets förvaltning stående fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bil. litt. — till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sten Zethelius.